SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. CII. No. 57. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MARCH 25, 1995. CENTS 50 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СУБОТА, 25-го БЕРЕЗНЯ 1995 р. Ч. 57. РІК CII.

КРИМСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ВИСЛОВИВ НЕДОВІР'Я УРЯДОВІ

Київ (Р. Р.). — Тут у четвер, 23-го березня, засоби масової інформації повідомили, що уряд Автономної Республіки Крим зрезиґнував у зв'язку з тим, що Верховна Рада автономії висловила недовір'я прем'єрові Анатолієві Франчукові і віцепрем'єрові Андрієві Сенченкові, після якого віцепрем'єр Аркадій Демиденко заявив про колективну резиґнацію уряду.

Новим прем'єр-міністром обрано Анатолія Дроботова. Франчукові висловили недовір'я 58 кримських депутатів, а Сонченкові —63. Питання про резиґнацію всього уряду Верховна Рада Криму не ставила, оскільки серед членів його є справжні професіонали. А. Франчук в цей час був хворий і не брав участи у засіданні.

Член групи Верховної Ради Криму, створеної для перевірки праці уряду, Володимир Заскока у своїй промові різко критикував Раду Міністрів Криму, звернувши увагу на той факт, що втручання парляменту в імпортні операції нанесли великої шкоди Автономній Республіці Крим: тільки на ялтинській митниці недобрано у бюджет 71 біл. карбованців.

Як пише журналіст Володимир Колняєв, пристрасті в залі були такі бурхливі, що мало не дійшло до бійки. Олександер Круглов заявив, що А. Франчук „не троянський кінь, а вершник із занесеним над нами мячем". Деякі депутати Криму уважають, що резиґнацію Франчука ініціював голова кримського парляменту Сергій Цеков і праця уряду фактично не була проаналізована, а публікації про недоліки у пресі з'являлися. Фракція „Курултай" голосувала проти резиґнації Франчука і Сенченка. Деякі депутати назвали засідання „судилищем", оскільки багатьом з них не дали змоги висловитися, як не дали слова ні одному членові уряду.

Причину такої розправи з урядом висловив депутат автономії Морозов, котрий сказав, що Київ прагне сам керувати приватизацією у Криму і через те виникла „пряма родинно-виконавча вертикаля Кучма—Франчук. Анатолій Дроботов заявив, що кого б призначили прем'єр-міністром, він не зможе швидко перебороти надзвичайно гострі соціяльно-економічні проблеми.

Керівники кримського уряду отримують погрози

Симферопіль (Р. Р.). — Тут в ніч з 11 на 12 березня опівночі на сходах біля помешкання віцепрем'єр-міністра Автономної Республіки Крим Аркадія Демиденка вибухнула бомба. На місці вибуху знайдено труп чоловіка років 27-30 з відірваними руками і вирваними нутрощами. Міліція вважає, що бомба вибухнула раніше, ніж невідомий її підклав під двері. Вбитий мав спортовий виряд і торбу з рушником та спортовим взуттям, що дає підстави вважати, що він повертався з тренування. Фахівці встановили, що вибухівку включено радіо-сиґналом і, можливо, загиблий про це не знав. Не знайдено ніяких доказів, які свідчили б, що він хотів покінчити самогубством. Міліція намагається встановити ідентичність загиблого.

У сфері діяльности А. Демиденка — державний сектор господарювання, тому нема підстав думати, що причиною замаху криється в економічних мотивах. Водночас Демиденко очолює координаційну раду боротьби з організованою злочинністю і напередодні, на нараді у кримського президента Юрія Мєшкова, головним винуватцем зростання злочинности у Криму назвав кримського президента і його оточення, оскільки саме Мєшков сприяв приходові в парлямент автономії некомпетентних людей. За словами Демиденка, останнім часом деякі члени кримського парляменту часто заявляли, що пора „розібратися з урядом". З наближенням курортного сезону відносини між парляментом і урядом Криму погіршуються. А прем'єр-міністер Криму Анатолій Франчук вже не раз отримував погрози, що на нього чекає розправа. Сам А. Франчук теж підтвердив, що йому вже тричі телефонували невідомі по лінії ВЧ (телефон, яким користуються найвищі урядовці), попереджаючи, що приберуть його з дороги, якщо буде „жваво" вести уряд. Невідомі сказали, що детально знають маршрут його поїздки на працю. В поштовій скриньці також уже було дві погрози, написані невідомими.

Україна бореться з епідеміями

Київ (Р. Р.). — Тут 15-го березня Міністерство Охорони Здоров'я України ухвалило рішення перевести протидифтерійне щеплення всього дорослого населення України, оскільки ця хвороба все більше поширюється по всій території республіки, особливо у Криму, Севастополі, Києві, Миколаївській, Херсонській і Запорізькій областях.

Робиться також заходи для боротьби з вірусним гепатитом та холерою, епідемія якої дещо спала на час морозів, але може з новою силою поширитися в теплу пору року.

Статистика свідчить, що тільки від початку цього року в Україні захворіли на дифтерію 850 осіб, з яких 700 дорослих і 150 дітей, при чому 30 осіб померло.

Міністер освіти України відвідав Бельгію

Київ (Р. Р.). — Сюди 18-го березня повернувся міністер освіти України Михайло Згуровський, який перебував у Бельгії чотири дні.

У Бельгії міністер відвідав Генський інженерний інститут, Лювенський католицький університет, Брюсельський торгово-економічний інститут, зустрівся з керівниками бельгійського міністерства освіти та европейської комісії „Темпус".

В результаті переговорів підписано угоду про співпрацю між Міністерством Освіти України і департаментом освіти Бельгії. Угода передбачає співпрацю в галузі цивільного будівництва та архітектури, співпраці в хліборобстві та готелевому менаджменті.

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ СХВАЛИЛА БЮДЖЕТ

Київ. — Пресове агентство Ройтер повідомило, що у середу, 22-го березня, Верховна Рада України після першого читання голосами 232 до 81 схвалила бюджет на 1995 рік, що було головною передумовою отримати позичку в сумі 1.8 біл. дол. від Міжнародного валютного фонду.

Микола Азаров, голова Парляментарної бюджетної комісії, сказав, що „дефіцит буде затримано до 7.3 відсотка національного валового продукту, згідно з вимогами міжнародних фінансових установ".

Згідно з західніми обрахунками, дефіцит доходить до 3.5 відсотка валового продукту. Це повинно б допомогти МВФ дати остаточне потвердження на 1.5 біл. дол.запасної позички, ще до кінця цього місяця, а залишених 300 міл. дол. буде другою фазою цієї систематичної допомоги, яку узгоджено минулого року.

Міністер фінансів України Петро Германчук під час цілоденних дебат сказав, що прийняттям бюджету „ ми кажемо: стримаймо інфляцію, стягнім наші пояси та скажімо собі правду, що держава має тільки досить грошей на конечності".

Приходи у схваленому бюджеті рахується на 1,518 трильйонів карбованців (10.8 біл.дол.), а видатки на 1,853 трильйони карбованців (13.2 біл. дол.) — обидві цифри дещо більші, як первісні пропозиції Уряду минулого тижня.

Комуністи і соціялісти з цього приводу нарікали, що бюджет тільки погіршить загальний стан українського населення, заробітки якого в середньому виносять 25 дол. місячно. При чому заявили , що „ми категорично відкидаємо диктування МВФ. Бо це змушує нас відкрити стежку до занепаду наших програм громадської допомоги", як сказав провідник комуністів Петро Симоненко.

ЗСА ХОЧУТЬ РОЗВИВАТИ ВЗАЄМИНИ З УКРАЇНОЮ

Вашінґтон. — Відповідаючи на запитання журналістів щодо цілі призначеної на 10-те травня ц. р. візити Президента Билла Клінтона в Україну, пресовий секретар Білого Дому Майкл МекКеррі сказав: „Ми зацікавлені у поглибленні співробітництва з Україною".

На думку М. МекКеррі, З'єднані Стейти Америки „успішно працюють з Україною", допомагаючи їй позбутися ядерної зброї. „Ми також активно сприяли наданню для України півбільйона долярів у формі економічної допомоги, щоб вона могла стати однією з найвпливовіших запорук безпеки і стабільности в Центральній Европі",— підкреслив М. МекКеррі.

Пресовий секретар Білого Дому висловився і щодо майбутньої американсько-української співпраці. Він, між іншим, сказав: „У майбутній Центральній Европі ми бачимо могутню, сповнену життям Україну, яка продає Америці свої товари і купує товари, вироблені в нашій країні. Ми маємо намір розвивати і поглиблювати наші двосторонні стосунки, не випускаючи з поля зору питання безпеки, особливо у ділянці знищення ядерної зброї".

Відбулося засідання Чорноморської асамблеї

Київ (Р. Р.). — Тут 15-16-го березня відбулося засідання комітету Парляментарної асамблеї чорноморської економічної співпраці (ПАЧЕС). Заступник голови Верховної Ради України Олександер Ткаченко, виступаючи на засіданні, сказав, що Україна приділяє значну увагу процесові чорноморської економічної інтеграції на міжнародному рівні. Чорноморське економічне співробітництво може і має стати важливим інструментом, завдяки якому держави Чорноморського басейну інтегруватимуться в европейські і міжнародні економічні структури.

За словами Ткаченка, розпочався процес ратифікації угоди про заснування в Сальоніках, Греція, Чорноморського банку торгівлі і розвитку з капіталом понад один більйон долярів. Це дасть важливий імпульс для розвитку чорноморського співробітництва і створить фінансову та інвестиційну базу.

Голова Комітету ПАЧЕС Крістіян Думітреску, Румунія, сказав, що після утворення ПАЧЕС збільшилися обсяги товарообміну країн Чорноморського басейну. А нинішнє засідання скликане з метою вироблення рекомендацій щодо співпраці у галузях банкової та фінансової сфери, транспорту, екології, створення відповідних структур для пожвавлення припливу капіталів та уникнення залежности від розвинених країн Західньої Европи.

Учасники нарад ухвалили рекомендації урядам країн-учасниць ПАЧЕС щодо пришвидшення процедури ратифікації угоди про створення банку торгівлі і розвитку. Передбачається також розвиток спільної транспортової системи, проєкти якої будуть підготовлені до травня цього року і обговорюватимуться на наступному засіданні, яке відбудеться у Москві в червні цього року. У засіданні взяли участь представники парляментів 11-ох країн Чорноморського басейну: Албанії, Азербайджану, Болгарії, Вірменії, Греції, Грузії, Молдови, Румунії, Росії, Туреччини і України.

СИМФЕРОПІЛЬ. — Кримські татари готові взяти у свої родини чеченських дітей і піклуватися ними доти, доки вони зможуть повернутися на батьківщину. В оприлюдненому Меджлісом зверненні до чеченського народу сказано, що татари щиро поділяють горе, принесене на чеченську землю війною. Довідавшись, що російський уряд має намір відібрати у Чечні осиротілих дітей, татари зголосилися допомогти. У давні часи кримські татари обмінювалися дітьми з кавказькими народами і виховували їх так, щоб у майбутньому вони підтримували та укріплювали добрі відносини між народами. „Ми зробимо все, щоб чеченські діти знали та поважали традиції Чечні і виростали патріотами своєї батьківщини", — сказано у зверненні.

У диверсії в токійській підземці підозрівають буддійську секту

Токіо. — Під час обшуку у приміщеннях буддійської релігійної організації „Аум Сінрікіо" поліція виявила 50 членів цієї секти у коматозному стані.

Лікарі прийшли до висновку, що йдеться про звичайне харчове, а не газове отруєння. Таким чином, нібито нема підстав звинувачувати секту у причетності до смертоносної диверсії в токійській підземці, у висліді якої загинуло 13 осіб, а тяжке отруєння дістали понад 5,500 пасажирів.

Однак напередодні обшуку в тому ж комплексі будинків, що належать „Аум Сінрікіо" знайдено декілька десятків слоїків з ацетонітрілом, а він є одним з компонентів застосованого в токійській підземці отруйного газу.

Створена Сіоко Асігарою в 1987 році секта має великі центри в різних країнах світу, в тому числі З'єднаних Стейтах Америки. В Росії діють вже шість центрів „Аум Сінрікіо". Восени минулого року лекції С. Асігари в московському спортовому комплексі „Олімпійський" зібрали 18-тисячну молодечу авдиторію.

Московський комітет порятунку молоді від релігійно-тоталітарних сект звинувачує „Аум Сінрікіо" в намаганні „позбавити країну її культурного генофонду", оскільки „гуру", тобто буддійські вчителі, „заманюють передусім представників творчої молоді, позбавляючи їх особистої волі".

А тим часом у середу, 22-го березня, інцидент, подібний до токійського, стався в Сеулі, столиці Південної Кореї, в 19-поверховому приміщенні американської забезпеченевої організації „Америкен говм іншуренс". Щонайменше 19 осіб знепритомніли, отруївшись невідомим газом, не відчувши при цьому ніякого запаху. Лікарі ствердили, що в цьому випадку був застосований інший, менш отруйний газ, ніж у Токіо.

ДОПОВІДЬ ГЕН. МОРОЗОВА

Ню Йорк.—Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці та Українська Вільна Академія Наук в Америці влаштовують доповідь „Українська держава: гарантії безпеки", яку виголосить генерал Костянтин Морозов, перший міністер оборони України, старший науковий співробітник УНІГУ і Школи управління ім. Дж. Ф Кеннеді Гарвардського університету. Доповідь відбудеться у суботу, 1-го квітня, в будинку НТШ, 63 Четверта аве. в Ню Йорку. Початок о год. 5-ій вечора.

ЗСА ГОТОВІ ВИСЛОВИТИ ПРЕТЕНСІЇ ДО РОСІЇ

Вашінґтон. — Представник Державного департаменту Крістін Шеллі повідомила, що на переговорах, які почалися в Женеві, державний секретар Воррен Кристофер висловить міністрові закордонних справ Росії Андрєєві Козирєву декілька претенсій щодо причин, які дуже занепокоюють американську Адміністрацію.

Як поінформувала К. Шеллі, керівники зовнішньополітичних департаментів обговорять підготову до московської зустрічі на вищому рівні, проблеми російської аґресії в Чечні, европейської безпеки, збільшення членства НАТО, а спеціяльною темою буде експорт Росією зброї та продаж нею адерного реактора для Ірану.

Щодо Чечні, де російські війська знову відновили артилерійські обстріли і бомбардування з повітря, то ЗСА закликають обидві сторони конфлікту негайно припинити вогонь і розпочати переговори про політичне розв'язання кризи.

Заторкнувши проблему кількісного збільшення НАТО, К. Шеллі сказала, що це збільшення не спрямоване проти Москви і не виключає співробітництва Росії зі Заходом, „тому ми просто не розуміємо, чому поширення НАТО викликає такий відчайдушний опір російської влади".

Окремо К. Шеллі зупинилася на російсько-іранському ядерному контракті, підкресливши, що Вашінґтон катеґорично виступає проти будь-яких контрактів з іранським урядом, оскільки цей уряд продовжує заохочувати тероризм. Очікується, що цю проблему не обмине президент Б. Клінтон, коли на початку травня зустрінеться в Москві з президентом Борісом Єльцином.

ЗБОРИ УНДОМУ В ІРВІНҐТОНІ

Ірвінґтон, Н. Дж.—Управа місцевого УНДому повідомляє, що Річні загальні збори УНДому відбудуться у неділю, 2-го квітня, у власному приміщенні, 140 Проспект аве. Початок о год. 3-ій по полудні. У випадку неприсутности достатньої кількости членів УНДому збори почнуться на пів години пізніше і будуть правосильні при будь-якій кількості присутніх.

У СВІТІ

ДЕПУТАТ Державної думи Росії Лев Пономарьов, який відвідав Чечню і мав зустріч з її президентом Джохаром Дудаєвим, повідомив у Москві на пресовій конференції, що чеченські керівники знову підтвердили свою готовість до переговорів з російським урядом, однак без ніяких попередніх умов з російського боку. Тим часом російське командування в Чечні першою умовою переговорів проголосило негайне складення чеченцями зброї. Це означає, що уряд Росії, висунувши наперед нездійсниму умову, хоче не миру на чеченській землі, і не свободи для чеченського народу, а його остаточного поневолення.

ТРИ ДОБИ ПІДРЯД боснійські мусулмани, з допомогою кількох десятків танків і гармат, намагаються прорвати оборону боснійських сербів у гірському районі Маєвіца на півночі республіки. Сербська сторона повідомляє, що всі атаки мусулман відбито. Однак спостерігачі ООН визнають, що на деяких ділянках фронту, довжина якого складає майже 100 кілометрів, мусулманам вдалося дещо потіснити сербів.Головною метою мусулман є захопити важливі пагорби на північному сході Маєвіци, з яких сербська артилерія контролює місто Тузлу і стратегічне для боснійських мусулман летовище. Водночас активізували бойові дії хорватсько-мусулманські війська поблизу міста Брчко, намагаючись розсікти західні і східні території сербів.

В СЕРЕДУ, 22-го березня, згідно з рішенням англійського уряду, 400 вояків і старшин зі складу королівського артилерійського полку залишили Олстер. Лондон і Дублін вже домовилися про структуру мирних переговорів щодо майбутнього Північної Ірляндії. На шляху до цих переговорів є тільки одна перешкода: англійці вимагають, щоб Ірляндська республіканська армія роззброїлася ще до остаточного виведення англійських військ з Олстеру, тим часом ІРА і її політичне крило, партія Шинн Файн, відмовляються скласти зброю першими. Як відомо, в Олстері перебуває 10-тисячний експедиційний корпус англійської армії.

КУВАЙТСЬКА ВЛАДА прийняла рішення суцільно замінувати північний кордон емірату з Іраком. Уздовж 110 кілометрів будуть встановлені тисячі протитанкових і протипіхотних мін, а крім цього, стоятиме огорожа з колючого дроту. Всю систему охорони кордону круглодобово контролюватимуть спеціяльні військові групи. Цей крок Кувайт застосовує, щоб унеможливити "випадки незаконного проникнення іракських диверсантів на територію емірату", які почастішали в останні тижні.

ГЕНЕРАЛ Гасан Кундакчі, командуючий 35-тисячним континґентом турецьких військ, які у процесі переслідування курдських бойовиків вторглися у Північний Ірак, сказав, що „курдам залишилося тільки дві можливості — або загинути, або здатися в полон". Турецькі формації зайняли всі військові табори Курдської робітничої партії і перекрили шляхи можливого відступу курдських озброєних груп. Генерал Г. Кундакчі запевнив, що відтепер курдський опір можна вважати назавжди подоланим.

ФРАНЦУЗЬКА компанія „Ельф Акітен" прийняла рішення припинити свою діяльність у Росії і переорієнтуватися на близькосхідній реґіон. П'ять років тому „Ельф Акітен" уклала контракт з Москвою на використання нафтових родовищ поблизу Саратова і Волґоґрада, однак російська сторона так і не виконала першої умови договору, відмовившись надати чужинцям податкові пільги. У висліді французи мусіли скасувати контракт, не зважаючи на те, що за п'ять років витратили майже 100 міл. франків. Подібно до того, що „Ельф Акітен" також згорне свою діяльність у Казахстані, де не має успіху проєкт видобутку нафти з глибини понад 5,000 метрів.

В АМЕРИЦІ

У СЕРЕДУ, 23-ГО БЕРЕЗНІЯ, Департамент торгівлі позвітував, що у січні торговельний дефіцит ЗСА збільшився майже на двітретини до 12.23 біл. дол. Хоча торговельна незбалянсованість є традиційною для Америки через азійські країни, які експортують куди більше своїх виробів до ЗСА, як купують вироби Америки, ця традиція дещо погіршилась після того, як Мехіко, одне із головних покупців американських виробів, переживає глибоку економічну кризу. Крім того американський доляр знову упав вартістю на валютних біржах світу, що разом зі збільшеним торговельним дефіцитом серйозно затурбувало Білий Дім. Тому, що крім економічних наслідків, це також може погано відбитися політично на теперішньому Уряді президента Билла Клінтона.

НЕПЕРЕДБАЧЕНІ ГОСТРІ ДЕБАТИ на тему абортів і допомоги потребуючим у Палаті Репрезентантів спричинили дуже конкретне загострення і поділ серед республіканців. Одначе коли прийшло до голосування, то хоча й близькими вислідами, бо всього 217 до 211 голосами, перемогу здобуто та запропоновано конкретні правила дискусій над законопроєктом, що в майбутньому може змінити вже 50-річну систему державної допомоги потребуючим. Така непевна партійна солідарність серед республіканців тільки заохотила демократів до поновлення своєї критики згаданого законопроєкту.

ОФІЦІЙНІ ЧИННИКИ ПІДТВЕРДИЛИ, що Пентаґон з дня на день більше турбується значним нагромадженням війська та військового обладнання Ірану на трьох невеликих островах у гирлі Перської затоки. До військового обладнання належать на згаданих островах належать протилетунські ракети,155 міліметрова артилерія, хемічна зброя та понад 6,000 війська. Це у свою чергу викликало реакцію секретаря Департаменту оборони ЗСА Вілліяма Перрі, який якраз перебував на Близькому Сході, де він сказав кореспондентам засобів масової інформації, що „це велитенське нагромадження війська і зброї є надто великим для самооборони, тому можна припускати як можливу загрозу для судноплавства крізь Гормузьку протоку".

ДУМКИ ПРО ТЕ, ЩО ВИСОКОЯКІСНІ нуклеарні відпадки ,які зберігаються у підземельних схоронищах, можуть вибухнути, були опубліковані цього місяця двома науковцями з Крайової ляборатортії у Лос Алямос, Н.М., д-рами Чарлзом Бовманом і Францеском Венеррі.Хоча їхні думки викликали цілий ряд дискусій та закидів, що ці твердження не мають достатніх технічних доказів, то все ж таки можливість такого вибуху подано до загального відома. Ця справа одначе набрала куди більшої важливости, коли група науковців затруднених у Департаменті енерґетики дала також і свою підтримку думкам згаданих науковців.Аналітики уважають, що винесення цієї справи на публічну арену дасть поштовх Урядові та науковцям шукати більш безпечної розв'язки для зберігання нуклеарних відпадків.

У СЕРЕДУ, 22-ГО БЕРЕЗНЯ, президент Билл Клінтон підписав законодавство, яке забороняє Конґресові ухвалювати будь-які мандати для стейтів без приділення відповідних фінансів для проведення їх в життя. Члени Конґресу та представники стейтових і міських урядів, що були присутніми на окремій церемонії у Білому Домі з цього приводу схвально оплескували, а зокрема республіканці, бо це є одною із точок їхнього „Контракту з Америкою".

У ВАШІНҐТОНІ ПРОВІДНИКИ сенатських республіканців і демократів дійшли до компромісу, який запевнить схвалення законодавства, що посилить право Президента бльокувати видатки Конґресу. Після цілоденних переговорів сенатор Баб Дол з Кензасу, провідник республіканської більшости, і сенатор Том Дешл з Південної Дакоти та провідник демократичної меншости повідомили про свої узгіднення у залі Сенату. Президент Б.Клінтон сказав, що він радий мати змогу не допускати неконечних видатків і не мусіти накладати вето на цілість законодавства.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Передплата на рік $55.00, на півроку-$32.00, на 3 місяці-$17.00.
Для членів УНСоюзу $30.00 річно. За кожну зміну адреси-$1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Цінність, що тратить на вартості

Усі постійно на різні голоси підкреслюють, що найбільшою цінністю є не гроші, не діяманти чи інші дорогі камені, а таки людське життя. Бо що допоможуть усі багатства, коли вривається життя або коли людина поволі із-за недуги його тратить?

Але останнім часом з подіями, що трапляються дослівно на кожному кроці, здається, багато з нас застановляється над тим, що життя людське тратить на своїй вартості і у різних випадках ніхто з ним не числиться. Сьогодні вбити людину, відібрати їй життя — це таке звичайне явище, що часто проходить майже не завважене в загальній опінії, бо хто може злічити усі ці злочини на людському житті, що є на денному порядку?

А все ж, час від часу, струсне навіть вже байдужим, здавалося б, світом невияснена безглуздість вчинків, які рабують ту найбільшу цінність, якою є життя окремих людей і якою вони залишаються для тих, що стояли найближче.

Саме в останні дні всі засоби масової інформації подавали ряд прикладів таких безглуздих і, здається, безцільних убивств невинних і непричетних до ніяких політичних чи інших подій, які б дали оправдання на їхню смерть.

Ось хоча б смерть 10 осіб та захворювання понад п'ять тисяч пасажирів у п'ятьох підземних залізничках в Японії від вдихання отруйного газу відомого під назвою „сарін", що сталося цього тижня — це просто незрозуміла і неоправдана логічно атака на невинних і ні до чого непричетних, звичайних собі людей.

Ось тепер саме закінчився в Ню Йорку процес проти особи, що рік тому без найменшого оправдання розпочав стріляти на товаришів подорожі в підміській залізничці на Лонг Айленді, вбивши при тому шість осіб і поранивши 19.

А коли пишемо ці рядки, усі ми перебуваємо під враженням незрозумілого і невиясненого вбивства чотирьох осіб на пошті в підміській спокійній дільниці Ню Джерзі, які стали немов випадковими жертвами спокійної досі та всіми любленої людини.

Це безглузде вбивство тим більше потрясаюче, що між жертвами попався відомий український громаді земляк, який, як і друга жертва безцільної смерти, прийшов на пошту, щоб надати листа.

Чи не може струснути почуваннями таке нічим логічним неоправдане рабування найбільшої цінности, що її дає нам Всевишній?

Якось стає моторошно і насувається постійно на уста питання „чому?" — на яке не знаходимо відповіді. Що діється з людством, чому стільки неоправданої ненависти чи бездушности, що дозволяють безкарно відбирати життя іншої людини, в якої є родина, друзі, рідне оточення, а передусім цілковита непричетність до якоїнебудь боротьби, часто навіть патріотизму, який у випадках загибелі на війні або в боротьбі за права чи незалежність можуть оправдати вбивство.

Дивним став тепер цей світ. Люди в ньому стараються здобути вигоду, добробут, особисте щастя, любов, успіх у званні чи у публічному житті або хоча спокій щоденного життя, а тут, навіть не прочуваючи нічого, стають жертвами хворих мозків одиниць, що ходять поруч по цьому самому світі і раптом вирішують вбити, знищити, знівечити те, що для кожної людини найцінніше.

Справді, коли говоримо про світову девальвацію гроша, то таки найбільше тратить на вартості тепер людське життя.

Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки й огляди, повинні прислати до редакції „Свободи" разом з двома примірниками даного твору також і адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

Дописи з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включно з посмертними згадками-некрологами, мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машинці і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками і писати розбірливо (дехто розуміє що вимогу як писання великими літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки поміж рядками, щоб було де поправити речення, якщо зайде потреба). Дописи слід надсилати до редакції до десяти днів після описаної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища у своїх матеріялах, не скорочуючи їх. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійському і по-українському. — *Редакція.*

Діяспорник

ДЕРЖАВА ШАНУЄ ПАМ'ЯТНИКИ ГНОБИТЕЛЯМ УКРАЇНИ

Чи не доводилось вам бродити в Києві по Хрещатику? Дійшовши до бульвару Шевченка, чи не вразив вас на фоні високих тополь пам'ятник з гранітним бюстом? Не Шевченко споглядає на прохожих по бульвару його імени, а той, який в Україні ніколи не був, але зумів накинути їй сімдесятлітнє ярмо, від якого вона ще й сьогодні не може випроставатися. Чотири роки після здобуття незалежности, в Україні ще далі держава охороняє тисячі більших та менших монументів вождеві „Жовтневої революції" (яку її цього року номенклятурна Україна буде звеличувати як дводенним святом).

Якщо ви запитували про цю аномалію киян, то, мабуть, пояснювали вам, як і мені не раз доводилось чути, що скидати бюст Леніна з бул. Шевченка не потрібно, або навіть шкідливо. Причини? Для одних пам'ятник має естетичні вартості, для інших всяке руйнування пам'ятників — варварська звичка, а ще для інших Ленін все ж таки не Сталін.

Ленін і Шевченко — не природні близнюки. Українознавчій конференції в Києві минулої осени, учасниками якої були в більшості учителі, поставлено питання: „Які моральні й національні цінности можна передати дітям, провадивши їх по бульварі Шевченка попри бюст Леніна?" Ніхто з присутніх не відважився дати відповіді, але напевно не один учитель і не одна учителька задумались над тими прикрими умовинами, в яких змушують виховувати майбутніх громадян України теперішні номенклятурні власті, зберігаючи на вулиці імени борця за волю України бюст її недавнього поневолювача. Повинен задуматись і діяспорівець, відвідуючи батьківщину своїх предків.

Пам'ятників, присвячених людям, негідним пошани, а то й відкритим ворогам та гнобителям українського народу, збереглось багато. На вулиці Грушевського, напроти Академії Наук (вспупереч заяви академіка Толочка про потребу збереження традицій, їй не повернено традиційної назви „Академія Наук України", а чомусь перейменовано на „Національну Академію Наук"), пишається пам'ятник Г. Петровському, довголітньому голові української совєтської держави, вірному слузі Леніна й Сталіна. Приклав Г. Петровський свою „благородну руку" і до українських голодів. Під час першого штучного голоду в Україні (1921—23), в товаристві „всесоюзного старости" Калініна, він об'їжджав урожайні губернії України і помагав забирати від них збіжжя не для голодуючого півдня України, а для „червоних столиць" та Приволжя. На пам'ятник заслужив собі й політичний колега Петровського Д. Мануїльський. Недалеко Верховної Ради є два готелі кращого сорту — це „Київ" та „Національний" (колись „Жовтневий"). В „Києві" залюбки перебувають позаиївські депутати Верховної Ради, а до „Національного" ще й тепер спливає парляментарна, урядова і бізнесменська сметанка. Через вулицю від „Національного" гарна алея, а при вході до неї споглядає на київську еліту пам'ятник Д. Мануїльському.

Довго жив Мануїльський, бо народився 1883, а помер аж 1956 року. Був час вірно послужити й Ленінові, й Сталінові, й заслужити на досмертні нагороди й посмертний пам'ятник. Між численними заслугами Мануїльського є та, що в час визвольних змагань українського народу за самостійну державу він встановлював в Україні окупаційний большевицький режим, а опісля помагав Сталінові ліквідувати в „окраїнах" Сталіном прозвану „гру в самостійність". У вересні 1922 року Мануїльський пише до „дорогого товариша Сталіна" про своє бажання „висловити деякі міркування щодо українських справ, або, точніше, про становище окраїн". Мануїльський не може дальше терпіти „ряду конфліктів між центральними і місцевими відомствами" і пропонує вирішити їх „в напрямі ліквідації самостійних республік". На місце „застарілої існуючої форми взаємовідносин" він пропонує „єдине керівництво з центру" в зовнішній торгівлі, закордонних справах та „відносно всього господарства".

Теоретик Мануїльський ділиться зі Сталіном ще й своїми теоретичними аналізами:

(Закінчення на стор. 3)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про охоту подорожувати

Вже давно в історії нашого народу українці не мали такої нагоди подорожувати по світі, як та, що з'явилася кілька років тому у зв'язку зі зміною обставин в нашій батьківщині та тієї всеосяжної незалежности, що проявляється не лише в політичному житті України, але й в житті її громадян.

Саме ця незалежність дає волю, охоту і все таки можливість пізнавати широкий світ і якщо до цього є відповідні фінансові та особисті можливості, то подорожувати досхочу.

Пригадується та популярна раніше серед нас, мешканців Західньої України і громадян Польщі, приповідка чи пак сентенція польською мовою, що „podróże kształcą". Так, це істина, якої не можна заперечити і чим більше людина має можливостей пізнавати широкий світ, тим більше вона виробляється, навчається, а передусім поширює свій світогляд.

З усіх цих причин можна лише радіти, що всі ми тепер таку можливість маємо і можемо нею користуватися. Є, однак, маленьке „але", про яке не можна забути, а тим „але" є ствердження, що „подорожі коштують гроші". Так, нічого немає на цьому світі задармо, а тим більше ті речі, що дають приємність, користь або пов'язані з ностальгією чи родинними сантиментами. Скільки тих подорожей із тої останньої причини відбули українці за минулі п'ять років, здається ніхто не порахує. Тут могли б сказати своє вагоме слово наші подорожні аґенції у вільному світі, що тисячами продають квитки українцям із західніх держав в Україну, а членам їхніх родин на Захід. Довголітня „залізна завіса" викликала таку тугу за родинними зустрічами, за рідними сторонами, за відвідинами місць молодости чи дитинства, яких не годен забути, що таким поїздкам ніяк не можна дивуватися.

Після перших бурхливих років свободи і викликаної цим евфорії емоційна буря дещо стихла, а подорожі втратили колишню активність у кількості, а до того в певних випадках вони почали приносити деяке розчарування як з відвідин батьківщини, так і з відвідин рідні на Заході.

Однак не вщухли ні трохи, а може навіть набрали сили і втратили міру, подорожі по світі наших тамтешніх і туристських „нотаблів" із різних інших причин, а в першу чергу мотивованих стажем — політичним чи громадським — провідних одиниць. Важко ствердити чи оцінити, скільки з тих дуже численних тепер охочих до подорожей осіб мають насправді надзвичайно важливу до того причину, скажімо, загальноукраїнського порядку і не нам тут судити, хто і чому має відбувати подорож за державні або громадські гроші та чи має право і чому брати в таку подорож дружину чи іншого члена родини. Рідко, однак, читаємо публічне пояснення у звітах про доцільність такої поїздки однієї чи більшої кількости осіб, що їм виділено громадські фонди на таку ціль. А ще рідше найдете в пресі, а навіть в організації, яка оплачує подорож, точне звітування про те, що в наслідок того зроблено, що такий „сіятельний турист" осягнув і для чого була потрібна до того діла присутність дружини, чоловіка, секретаря, сина чи доньки.

Пригадується мені картина не так то і давня, коли на одній із важливих міжнародних конференцій в ООН, що мала боронити інтереси українського народу, дружина запрошеного на неї сиділа на залі і пильно плела на дротах светер, бо приїхала лише для товариства. Але її дорогу оплатила, як і цілої делеґації, українська установа, черпаючи гроші з датків своїх членів. Може це був виїмковий випадок, однак знаємо, що тепер поширюється така мода серед достойних мужів української верхівки, що вони з легким серцем подорожують з членами своєї родини, хоча цього не вимагає дипломатичний протокол, а є це тільки їхня приватна забаганка.

Хто і коли підрахує, наскільки це все обтяжує українську державну і громадську кишеню? Але... подорожі навчають, а коли їх не треба оплачувати з власної каси, то чому не користати з можливости, як то кажуть в Україні: „Коби то знаття, що в куми пиття, то бим ще і дітей привів". Тільки де кум, а де наш спільний державний чи громадський короватй?

О-КА

Світлана Андрушків

АРХІВИ ТАБОРІВ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У БІБЛІОТЕЦІ НТШ В НЮ ЙОРКУ

У бібліотеці та архівах Наукового Товариства ім. Шевченка в Ню Йорку зберігається ряд надзвичайно цінних архівних збірок, які відносяться до переходового часу української еміґрації, а саме т.зв. діпівських таборів в Европі. Це були табори „переміщених осіб" — втікачів, військовополонених, в'язнів німецьких концтаборів, політичних еміґрантів, яких воєнна хуртовина порозкидала по світі. Вони поселились тимчасово в таборах втікачів у військових окупаційних зонах Німеччини і в Австрії під опікою американських, англійських, німецьких або французьких альянтів. Матеріяльною і правничою опікою займалася УНРРА (United Nations Reconstruction and Rehabilitation Administration), а від 1947 року IPO (International Refuges Organization). В американській зоні влада була ліберальною і тому українське життя там найкраще розвивалося. Архіви охоплюють повоєнні 1945—50 роки в таких таборах, де були осідки українських втікачів: Ашафенбурґ, Авсбурґ, Берхтесгаден, Бурґдорф (Ганновер), Фросен, Карльсфельд.

Найбільший архів цієї групи в бібліотеці НТШ в Ню Йорку представляє табір біженців „Орлик", який знаходився в мальовничій альпійській околиці в Берхтесгадені, Німеччина, в американській зоні. Архів охоплює 1945—50 роки, є повністю упорядкований і скаталогований. Він складається з 26-ох папок і з 3,634 документів. У тому часі цей табір нараховував 2,400 жителів-українців, переважно втікачів та політичних еміґрантів. Архів включає повні списки всіх мешканців табору.

У таборі „Орлик" в цей час діяло 31 товариство (для прикладу — Учительська Громада, хор „Боян", хор „Трембіта", Ліга Політв'язнів, Товариство „Пстругˮ — голова Сергій Литвиненко, Пласт, Об'єднання Лікарів, професійний театр „Орлик" і т.п.) та 11 установ (українська грако-католицька церква — парох о. О. Мартинович, музична школа — директор Р. Савицький, українська гімназія — директор Володимир Радзикевич, українська автокефальна православна церква і т.п.). В таборових умовах діяв дитячий садок, народна школа, гімназія, музична школа, торговельна школа, образотворча студія, автомеханічна школа, електромеханічна школа, різні професійні курси та бібліотека, яка нараховувала 600 томів. У таборі теж була друкарня, яка зуміла видати 11 книжок тиражем 500—1,000 штук.

Це просто подиву гідне, як у важких умовах повоєнної Европи зуміла українська громада зорганізувати свою самоуправу та культурне життя. Серед документів надибуємо заклики директора американської зони, заохочуючи втікачів повертатися в Україну, обіцюючи за це видати їм подвійні приділи харчів. Тут знаходиться комплект знаменитого журналу „Орлик" — місячника культури і суспільного життя під редакцією д-ра Томи Лапичака, який виходив в 1946—48 роках. Переглядаючи пожовклі листки документів, перед очима стають в таборі „Орликівців" відвідини табору Єпископом Іваном Бучком, списки української греко-католицької церкви, прощання родин, що виїжджають до Канади, чорна торгівля та безліч інших подій, якими переповнені свята та будні українських втікачів. Документи, з яких складається цей архів, це листи, оголошення, списки, протоколи, програмки, тексти та клаптики записаного паперу дуже лихої повоєнної якости. Багато з них пожовкли з віком, в крихкому стані. Їх конечно треба утривалити, щоб зберегти для прийдешніх поколінь.

Цей архів представляє собою готовий першоджерельний матеріял. Він може стати предметом кількох докторських дисертацій. Архів чекає на свого дослідника.

Закликаємо читачів, в яких знаходяться документи-матеріяли з таборових „діпівських" часів, передати їх на збереження до бібліотеки-архіву НТШ на адресу: Shevchenko Scientific Society, Inc., 63 Fourth Ave., New York, N.Y. 10003; Fax: (212) 254-5239.

Божена Ольшанівська

ЛІТЕРАТУРНЕ МАТІНЕ А. МЕЛЬНИЧУКА

На обрії заблистів новий талант — поет, літературознавець, письменник, редактор, професор Аскольд Мельничук. Нам пощастило його особисто стрінути і почути у Рамада Інн. в Іст Гановері, Н.Дж., 12-го березня на літературному матіне, яке влаштувало Товариство Українсько-Американських Професіоналістів і Підприємців Ню Йорк—Ню Джерзі.

Програму відкрила голова товариства Арета Павлинська, а письменника представив заступник голови д-р Богдан Витвицький. Він подав короткий біографічний нарис 40-літнього письменника, сина Едварда і Олени Мельничуків з Кренфорду, Н.Дж. Поінформував зібраних, що А. Мельничук — професор Бостонського університету, де він викладає творче писання в департаменті англійської мови, лавреат літературних нагород, вже від 17-го року життя поважно заангажувався в американській літературі як письменник, поет, перекладач і редактор респектованого літературного журналу „Аґні", який він започаткував і який успішно редагує дотепер. Рік тому дістав добру рецензію в „Ню Йорк Таймсі" від головної рецензентки Аліди Бекер на його першу повість „Про що говорилося", яка була темою сьогоднішньої програми.

Книжку, в твердій обкладинці, випустила фірма Фейґен і Фейґен з Вінчестеру, Масс., в 1994 році накладом 4,000 примірників, в ціні 23 дол. (до сьогодні продано 2,700 книжок), а цього, 1995 року, її видано в м'якій обкладинці і в ціні 11,95 дол.

Автор читав-цитував з книжки і пояснював 14-літню працю над своєю першою повістю. Пояснював проблеми іміґрантів, що він включив в художній твір. Проблеми українців, які були і до певної міри ще дальше є маловідомі в Америці і тому не мають дзеркальної відбитки в американському суспільстві; їх бачать паперовими карикатурами, а не дійсними повноцінними членами американського суспільства. Коментував про нашу втому і розстроєння через потребу постійно пояснювати хто ми є, що ми не є ані росіяни, ані литовці, і що українська мова не є така сама, як польська чи словацька. Пояснював, що цю порожнечу, упередження і неґативне наставлення американських англо-саксів до себе викликали перші малосвідомі українські іміґранти.

В повісті, яка читається легко і приємно, кожний може себе віднайти. Автор описує кілька поколінь української родини з Галичини на історичному тлі подій в Европі, починаючи їхню епопею з 1914 року, описуючи їхню еміґрацію на Захід при кінці Другої світової війни і їхнє життя в Америці. Художньо і прекрасним стилем перекидає події і картини взад і вперед, і час від часу вертається аж до княжої доби, до прадавніх пращурів. Пов'язує життя і вплив кількох поколінь однієї родини з життям їх предків, які вертаються до них у формі духів. Знаменито розповідь приправляє еротикою.

Зі скромністю автор завдячує свій успіх збігові обставин. Рекомендацію дістав від редакторки Фіони МекРей, яка його особисто почула і порекомендувала його повість видавцям Фейґен і Фейґен. Пояснював, що багато видавництв друкують книжки через захоплення літературою — „лейбор оф лав" — і мають відносно малий з того прибуток. Рецензія в „Ню Йорк Таймсі" завдячує тому, що якраз в той час рецензували книжки його видавця і в цей спосіб попала там і його книжка. Описував, як редактор-коректор Фіона МекРей точно перевіряла, поправляла і дораджувала йому. Пояснював, що спершу видавництво Гаркорт Брейс погодилося друкувати його книжку, але відділ розповсюджування і розпродування це відрадив, уважаючи, що не буде покупців. Описував, що прийняття книжки до друку не просте і кілька відділів у видавництві мусять погодитися перед тим, як приймуть книжку до друку.

Він вдався у філософію, що у нас внутрі є наша людськість, яка є однакова в усіх нас — незалежно від того, якої ми раси, віросповідання, національности чи статі — ми всі є люди і всі маємо спільне нутро. Час від часу ми маємо змогу один одного діткнути і з'єднатися. Це переважно стається через мистецтво — картинне, літературне чи музичне. Відкриваючи своє нутро до мистецтва, ми відчиняємо себе до інших і в цей спосіб єднаємося з іншими у нашій людськості. Про вільну пресу коментував, що преса може бути вільною тільки тоді, коли не є вільним від реклами.

Під час дискусії, яка жваво розвинулася, деякі слухачі висловлювали свої враження з прочитаної повісти. Дискутували про зміну наставлення американців до багатокультурности і іміґрації. Пояснювали, що наш фокус був звернений на Україну і тому ми втратили нагоду виробити собі дзеркальну відбитку в американському суспільстві. Нарікали, що в нас є замало ударної сили і грошей, щоби побороти упередження; що в нас нема Анни Франк чи Елі Візеля, щоби виплисти на поверхню; що ми не є покупцями американської літератури і для наших читачів видавці не друкують. Висловили велике признання авторові і велику радість, що він є, що він творить та бажали успіхів на майбутнє.

Ось переклад уривка повісти:

„Він не знав де він є. Він повернув направо і зрозумів, що в'їхав у сліпу вулицю. Він був над океаном.

Його боліли плечі. Він був годинами за керівницею. Він вийшов з авта і виліз на дюну, з якої міг побачити Атлантик, який мерехтів у місячнім сяйві, а хмари довгі і сильні як м'язи, вигиналися по небі. Чайок не було, був тільки рідкісний гудок. Із шумом хвилі розбивалися об берег і з відпливом тягнули в глибину, тягнули зі собою його тягар — тягар його шаленої люті. Вітер дув сильно і він застібнув свій плащ. Невтомне вирування морських хвиль успокоїло його. Заблимала вулична ліхтарня. Життя котилося вперед.

Тому він мусів повернутися. Ким він був? Яке було значення життя без свідків? Він би заблимав і згас. Без його сім'ї, його марне надбання обернулося б у ніщо. Він ніколи не повинен був виїхати. Він ніколи не повинен був залишити свого господарства, старого краю чи Фрі Фолл (містечко де він жив в Америці). Хвиля відплину зловила його, тягнула його в глибину. Він був залежний від ласки великих потуг, але навіть великі потуги не могли знівечити всього того в нім, що було них. Він мав серце: а воно зіґравало свою власну драму. Його минулим були його дружина, його син, його сім'я. Навіть якщо він не зміг прийти до порозуміння з дружиною, принаймнше з нею він знав, хто він є. Він все ж таки був сотворінням чуття. Його лють зникла. Хоча він зруйнував своє життя, він міг доказати світові, що раз вибравши свій напрям, мав силу характеру залишитися вірним самому собі.

Він підійшов до берега води. Здавалося, морські хвилі закликали: 'Говори, тебе слухають'. Хвилі припливали і відпливали крізь нього, виполікували його до чиста своїм холодом і сіллю. І здавалося, що щось в ньому потребувало слухати хвиль, перед тим як могло слухати себе. А вітер чистий і зимний вдмухнув свіже чисте повітря в його легені під час того, як він стояв на кінці цієї сліпої алеї його світу."

Замість „Фестшріфту" — бібліографія

Оттава (ОУПС). — В 1995 році сповняється 85-ліття з дня народження професора Ярослава Б. Рудницького, голови-засновника департаменту славістики Манітобського університету в Вінніпезі (1949), прем'єр-міністра Української Народної Республіки в екзилі (1980-89), лицаря Ордену Канади з часів губернаторства Р. Гнатишина (1983), члена багатьох українських і неукраїнських наукових товариств, академій, наукових інститутів.

Замість прийнятих у таких випадках наукових збірників — „фестшріфтів" Українське Товариство Плекання Рідної Мови видало друком книжку „Реперторіюм бібліографікум", 1984-94, з бібліографічними даними про останнє десятиліття його праці.

Як пишуть видавці в передмові, книжка є продовження попереднього видання, що охоплювало роки 1933-83. Вона має дальші (тяглі) числа: 2103 (1984) до 2967 за 1994 рік. Матеріял охоплює окремі видання (книжки й брошури), статті в наукових і загальних періодиках, рецензії, відгуки, листи, замітки тощо. Є статті зі „Свободи".

Книжку в ціні 5 дол. можна набувати в: Ukrainian Language Ass'n, 911 Carling Ave., Ottawa, Ont., Canada.

Свято в парафії Черрі Гілл

Давно не було в парафії Черрі Гілл, Н.Дж., такого радісного і святочного дня, яким стала неділя, 19-го лютого ц.р. В той день Митрополит Стефан Сулик відвідав церкву св. Архистратига Михаїла, парохом якої є о. Йосиф Мартинюк.

Зранку Владика і о. Йосиф відправили Богослуження в церкві св. ап. Петра і Павла у Вілліямставні, а на 11-ту годину прибули до церкви св. Арх. Михаїла в Черрі Гілл.

При вході до церкви зібралась численна парафіяльна громада. А 30 дітей „Рідної Школи", яка поновно почала діяти при церкві всього кілька місяців тому, в українських народих строях вишикувалися барвистою доріжкою по обидві сторони достойного гостя і о. пароха. Від дітей „Рідної Школи" квітами і коретеньким словом привітали Владику 8-річна Тая Когут (українською мовою) і 10-річний Михайлик Причка (англійською мовою). Від імені парафіян, за старим українським звичаєм,хлібом і сіллю на вишиваному рушнику привітав Владику ін. Микола Ромах. Відтак, у супроводі діточок і дорослих, Владика і о. парох підійшли до вівтаря. В тому часі церквоний хор під орудою д-ра Євгена Ґіля співав традиційне „Буди ім'я Господнє".

Владика Митрополит Стефан не тільки очолив Архиєрейську Службу Божу, до якої урочисто співав церковний хор, але й виголосив після Євангелії зворушливу проповідь. По закінченні Святої Літургії о. парох проголосив „Многолітствіє" дорогому гостеві, а Владика — всій церковній ієрархії, о. пароху, парафіянам і всьому українському народові. Хор урочисто відспівав ці „Многолітствія".

Митрополит Стефан і о. парох Йосиф Мартинюк в оточенні дітвори, їх родичів, учительок і багатьох парафіян зробили спільну пам'ятну фотографію на тлі Царських Воріт і Іконостасу.

Опісля Владика і о. парох зійшли в церковну залю, де на них вже чекала парафіяльне громада, а також діти, батьки і вчителі „Рідної Школи", які приготовили з нагоди цього урочистого дня невеликий концерт.

Також тут від імені Школи Українознавства привітав о. Владику інж. Микола Ромах, який одночасно поінформував, що школа в нас почала діяти недавно, завдяки старанням свідоміших батьків. Вони подбали про вчительок і знайшли прихильну заохоту в о. пароха Мартинюка. Їхня мрія, щоб дати дітям можливість вивчати рідну мову, пізнати історію і культуру своїх предків, реалізується. Здійснюється бажання, щоб діти їхні духовно почували себе рідними із дітьми в Україні і на всіх українських поселеннях. В наміренні, щоб праця їхня була успішною, вони просять о. Владику про ласкаве благословення.

Діти почали свій маленький концерт. Ставши гуртом і тримаючи перед собою гарно оформлений плякат: „Школа Українознавства сердечно вітає Вас", заспівали свою веселу пантомімічну пісеньку „Добрий день..." Один за одним деклямували коротенькі віршики Адріян, Таїса і Зоріян Когут, Стефанія Лузецька, Ляриса Гатала, Скат Причка і Адріян Смішкевич — українською мовою, а також Смішкевич Франко, Причка Галя і Михайло, Гатала Адріяна, Ботис Стася і Лідія, Сія Дебра і Вікторія — англійською мовою.

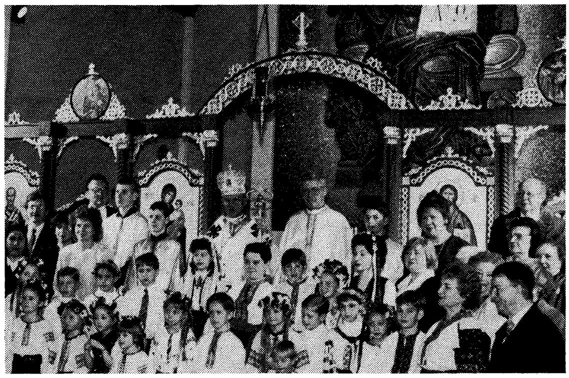
На кінець свого вітального концерту діти під керівництвом вчительки Ірени Бойко і в супроводі бандури, на якій грав батько двох наймолодших учениць — Тари і Мориса — Оріховський Тарас, а також з участю батьків і деяких парафіян-хористів, що сиділи в залі, відспівали „Благальну пісню", текст якої спеціяльно був складений для Владики з нагоди цього урочистого дня. Цю пісню, гарно надруковану і поміщену в рамках, дівчатка Стася і Лідія Ботис вручили разом з кошиком овочів дорогому гостеві Владиці Стефанові.

Після цього зворушений Владика Митрополит сердечно подякував за таку милу для нього несподіванку, підтвердивши значення виховання дітей в українському дусі, щоб діти знали і пам'ятали на майбутнє, з якого кореня їхні діди, батьки і вони самі.

На пам'ятку цього урочистого дня Владика і о. парох погодилися ще раз зробити декілька світлин з дітьми, їхніми батьками і вчительками.

Слід відмітити, що в організації цього вітального концерту взяв участь весь Батьківський комітет під активним керівництвом Лідії Когут.

Ірена Бойко,
Ольга Причка,
вчительки Школи Українознавства в Черрі Гілл.

Митрополит Стефан і о. парох Й. Мартинюк з дітьми, їхніми батьками і вчителями.

Владика дякує за привітальний дитячий концерт.

Діти Школи Українознавства в Черрі Гілл разом з учителькою Іреною Бойко-Семенюк, у супроводі бандуриста Тараса Оріховського співають „Благальну пісню".

(Світлив М. Березовський)

Держава...

(Закінчення зі стор. 2)

„Окрім цих практичних міркувань, є й міркування, якщо хочете, марксистсько-теоретичного характеру. Утворення на окраїнах самостійних республік із своїми Ц[ентральними] В[иконавчими] К[омітетами] та раднаркомами відповідало певному етапові нашої революції, який було б неточно назвати 'національним' етапом, але в період якого пролетарській диктатурі довелось розв'язувати національне питання. Це була неминуча поступка національній стихії, яка завдяки революції переросла в рух, і котра, спираючись на невдоволення селянської маси, могла перетворитися в найсерйознішу Вандею. Зміна економічної політики принесла селу заспокоєння, вибивши ґрунт з-під ніг політичних сепаратистів, які намагалися використовувати економіку для своїх цілей".

Заслуги Мануїльського перед „єдіною нєдєлімою" совдепією неабиякі; перед незалежною демократичною Україною — жодні. Але коли Мануїльський зумів пережити режими Леніна, Сталіна й Хрущова, то чому ж би його пам'ятник не пережив ще й незалежну Україну? Надії не такі вже марні! Адже нинішнє завоювання Чечні показує, що дальший розпад Російської імперії припиняється, і що вже розроблена політика „збирання земель русских" творенням „спільних снедівських просторів", яку покищо здійснюють в окремих галузях державного життя. Чи не стане програмова пропозиція Мануїльського для створення СССР пророцтвом для відновлення післясовєтської „єдіної нєдєлімої"? Мануїльський закінчує свого листа словами: „Без сумніву, що впровадження зараз автономії там де мав місце режим 'самостійности' позначиться на темпі того перелому, який ми називаємо 'зміновіховством'. В наших окраїнних республіках, зокрема в Україні, 'зміновіховство' припізнилося з причин національних моментів... Потрібно лише, я гадаю, провести здійснення цього заходу таким чином, щоб ініціятива вийшла від національних з'їздів Рад і дістала своє законодавче завершення на всеросійському з'їзді".

Не треба бути Касандрою, щоб бачити сьогодні в Україні „зміновіховські" почини. Україна підписує ряд договорів, які поволі відновлюють „спільний простір", хоча при тому гучно заявляє свою незалежність; комуністи України (українських комуністів — розумних і чесних — бути не може) говорять відкрито про відновлення „союзу" і на підтримку цієї цілі збирають підписи. Чи дійде до відновлення союзу, про яке вже не одні говорять в Росії, в Україні й на Заході? Поживем — побачим.

А пам'ятники чекають кращих часів. У відновленому союзі і Ленін, і Мануїльський, і Петровський, і сотки інших слуг тоталітарної імперії зайняли б своє давнє почесне місце. Чи не на таку можливість надіються захисники совєтських ідолів на українських вулицях?

В Україні

(З інформацій УНІАР)

КИЇВ. — Верховна Рада України ухвалила в першому читанні зміни до закону про Службу Безпеки України. Зміни передбачають підвищення ефективности праці органів безпеки, зміну механізму призначення керівників центральних і реґіональних органів СБУ — погодження їх кандидатур з Комісією Верховної Ради з питань оборони і державної безпеки. Доповнення до закону конкретизують положення про виплату грошових винагород і одноразових виплат у разі поранення працівників СБУ при виконанні ними службових обов'язків. Були пропозиції відраховувати на рахунок СБУ більшу, ніж сьогодні, частину матеріяльних цінностей та грошей, конфіскованих органами безпеки. Пропонувалося внести до закону положення про обов'язкову попередню перевірку осіб, які мають зайняти високі пости в СБУ і погодження цих кандидатур в Комісії Верховної Ради з питань боротьби з організованою злочинністю.

ЛЬВІВ; — Не заперечуючи проти створення фінансово-промислових груп як нової форми співпраці промислового і фінансового капіталу, Об'єднання „Нова Хвиля" принципово неприємливими цілий ряд положень президентського указу про створення ФПГ в Україні. В оприлюдненій заяві „Нової Хвилі" сказано, що президентський указ порушує 16 положень вісьмох законів України і висловлюється припущення, що готувався він „на догоду промисловому лоббі Дніпропетровського і Донецького для того, щоб негайно створити об'єднання з російськими заводами і уникнути сплати податків". Автори заяви вважають, що Президент мав би максимально враховувати національні інтереси України. Зокрема, щоб металюрґійна, хемічна та переробна промисловості не потрапили в залежність від російських та західніх фірм.

Окружний Комітет Відділів УНСоюзу
БАЛТИМОР, Мд.

повідомляє, що

РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

— відбудуться —

в неділю 9-го квітня 1995 р. о год. 2:00 по пол. в приміщенні дому „Самопоміч"

239 South Broadway, Baltimore, Md. 21231

У загальних зборах зобов'язані взяти участь, з рішаючим правом голосу: Члени Управи Окружного Комітету, Конвенційні Делеґати, та по два делеґати наступних Відділів:

15, 34, 55, 81, 260, 290, 320, 337

Гостей, Членів Українського Народного Союзу радо вітаємо.

ПРОГРАМА НАРАД:

1. Відкриття і схвалення порядку нарад.
2. Ствердження правосильности зборів.
3. Вибір Президії.
4. Відчитання і прийняття протоколу з попередніх Загальних Зборів.
5. Звіти уступаючої Управи і Контрольної Комісії.
6. Дискусія над звітами і їх прийняття.
7. Вибір нової Управи.
8. Слово заст. предсідника УНСоюзу АНІ ДИДИК ПЕТРЕНКО.
9. Плян праці на біжучий рік.
10. Внески і запити.
11, Закриття Загальних Зборів.

У нарадах візьмуть участь:

Аня Дидик Петренко, заст. предсідника УНС
Евген Іванців, радний УНС

За УПРАВУ ОКРУГИ:

Богдан Ясінський, голова
Остап Зинюк, секретар **Остап Стельмах, касир**

Окружний Комітет Відділів УНСоюзу
МОНТРЕАЛЬ, Квебек, Канада

повідомляє, що

РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

— відбудуться —

в суботу, 8-го квітня 1995 р. о год. 3-ій по пол. в приміщенні КУК

3244 Beaubien E., Montreal, Quebec, Canada

У загальних зборах зобов'язані взяти участь, з рішаючим правом голосу: Члени Управи Окружного Комітету, Конвенційні Делеґати, та по два делеґати наступних Відділів:

434, 465, 471, 473,492

Гостей, Членів Українського Народного Союзу радо вітаємо.

ПРОГРАМА НАРАД:

1. Відкриття і схвалення порядку нарад.
2. Ствердження правосильности зборів.
3. Вибір Президії.
4. Відчитання і прийняття протоколу з попередніх Загальних Зборів.
5. Звіти уступаючої Управи і Контрольної Комісії.
6. Дискусія над звітами і їх прийняття.
7. Вибір нової Управи.
8. Слово секретаря УНС Марти Лиско.
9. Плян праці на біжучий рік.
10. Внески і запити.
11. Закриття Загальних Зборів.

У нарадах візьмуть участь:

Марта Лиско, секретар УНС
Текля Мороз, радна УНС

За УПРАВУ ОКРУГИ:

Текля Мороз, голова
Віра Баніт, секретар **Даня Дубас, касир**
Олександра Дольницька, орган. референт

ПОДЯКА

З волі Всевишнього відійшла у вічність 31-го грудня 1994 р. на 87-му році життя, наша улюблена і найдорожча МАМА, БАБЦЯ, ПРАБАБЦЯ і СЕСТРА

бл. п.

МАРІЯ ЧАТИРКА

Цією дорогою щиро дякуємо Владиці Володимирові Пасці і о. парохові Йосифові Мартинюкові за переведення похоронних відправ, прощальні слова та відпровадження покійної на місце вічного спочинку на Факс Чейсі.

Щиросердечно дякуємо д-рові Евгенові Ґілеві за теплі і щирі прощальні слова під час Парастасу.

Щиро дякуємо церковному хорові, під проводом д-ра Е. Ґіля, що співом гарно прикрасив похоронні відправи.

Сердечно дякуємо усім приятелям і знайомим за численну участь в похоронних відправах, а також за вислови співчуття, розраду та пожертви на Службу Божу, на церкву св. Михаїла в Чері Гіл, квіти та на Фонд Допомоги в Україні.

Хай милосердний Господь винагородить усіх щедрими ласками.

В глибокому смутку:

дочка — ЛЯРИСА ГАЛУШКА з чоловіком ТАРАСОМ
син — д-р ЮРІЙ з дружиною МАРІЄЮ
внуки — ЛІДА СВІТЕНКО з чоловіком д-ром ЗЕНОНОМ
— д-р АНДРІЙ ГАЛУШКА
— ЮРІЙ і ХРИСТЯ ЧАТИРКА
правнуки — АРЯНА і ВІКТОР СВІТЕНКО
сестра — АНАСТАЗІЯ ЛЯНҐ з родиною в Німеччині
ближча і дальша родина в ЗСА й Україні.

Ділимося сумною вісткою, що несподівано упокоїлася в Бозі в неділю 5-го березня 1995 р. скінчивши 88 років життя, наша найдорожча і незабутня МАМА, БАБУНЯ і ПРАБАБУНЯ

бл.п.

СОФІЯ ШУМИЛО

з дому РОМАНИШИН

народилася 2-го січня, 1907 у Новосілках-Лісках.
ПОХОРОНЕНА 8-го березня, з церкви Непорочного Зачаття на Клаводищі Монт Олівет в Дітройт, Миш.

Залишила у глибокому смутку:
сина — МИХАЙЛА з дружиною ІРЕНОЮ і дітьми НАТАЛЬКОЮ СТЮАРТ, МАРКОМ та РОМАНОМ
доньок — ДАНКУ з мужем ОЛЕКСАНДРОМ ШРУБОВИЧ, та дітьми ВІКТОРОМ і АНДРІЄМ
— УЛЯНУ з мужем РОМАНОМ МАЗЯК та дітьми ПЕТРОМ і АННОЮ
— ЗІРКУ КЛАРК з дітьми ПАВЛОМ і ТАНЕЮ
правнуків — КОЛЮ і КАТЮ СТЮАРТ

та ближчу і дальшу родину в ЗСА, Канаді та Україні.

З глибоким жалем повідомляємо, що у вівторок 21-го березня 1995 р. під час нападу на пошту в Montclair N.J. згинув на 59-му році життя наш найдорожчий МУЖ, БАТЬКО і БРАТ

бл. п.

ЮРІЙ ЛОМАҐА

народжений у Львові

Тіло спочиває в похоронному заведенні в Moriarty Funeral Home 76 Park St. Montclair, N.J.

Відвідини 24-го березня 1995 р. 7:00 — 9:00 веч.

ПОХОРОН 25-го березня о год. 9:30 ранку з церкви St. Catherine of Sienna, Bradford & Pompton Ave. Cedar Grove, N.J.

Горем прибиті:

дружина — ЕРІКА
доньки — ІРЕНА і ДАРІЯ з родинами
сестра — МАРІЙКА
брат — МИРОСЛАВ з дружиною МАРТОЮ і родиною
родина — ГОРОДИСЬКИХ в Клівленді
— ЛОМАҐІВ в Канаді
— КОЗБУРІВ в Каліфорнії
— ЛОМАҐІВ і БАЗИЛЕВИЧІВ у Львові

Д-рові В. Боднареві — 80 років!

Частому співдописувачеві „Свободи" д-рові Володимиру Боднареві 20-го березня ц.р. сповняється 80 років трудолюбивого і творчого життя. І хоч для багатьох з тих, які його не бачили, могло б здаватися, що він ще не має стільки років, проте він не тільки дожив до вісімдесятки, але ще й досі є в силах, які дають йому змогу і далі активно працювати на українській суспільній ниві.

Народився Вол. Боднар в с. Николовичі коло Мостиська в Галичині, де його батько — о. крилошанин Євген Боднар служив священиком. Його мати Стефанія, яка була дочкою священика Нестора та Олени — з дому Голинська і була споріднена з гетьманом Полуботком. Отець Нестор свого часу був також парохом в селі Ремезівці біля Золочева, звідки походять поети Роман Завадович та Теодор Курпіта.

Закінчивши „вселюдну" школу в Смерекові, молодий Володимир пішов вчитися до математично-природничої гімназії в м. Жовква, яку 1603 року заснував польський гетьман Жолковський і яка в 17 столітті відіграла велику ролю як фортеця і резиденція польського короля Яна Собєського. Відомий наш історик Іван Крип'якевич у своїх історичних працях подає, що Богдан Хмельницький народився в Жовкві.

„Мої гімназійні роки в Жовкві зробили глибокий слід у моєму серці і я їх ніколи не забуду,— пише він у своїх споминах з юних літ,— Жовква — оце історичне і гарне місто, пишається зеленими парками, архітектурно цікавими старинними будинками, церквами, вежами та багатьма іншими пам'ятниками... В 17-му столітті Жовкву називали навіть „Малим Краковом" („Свободу", 5-го жовтня 1993 р.).

І там же далі читає-мо: „В гімназії в Жовкві я провів вісім років і там здав матуру. Назавжди залишилися в моїй пам'яті маркантні моменти з тих часів. Мов на фільмовій стрічці пересуваються перед моїми очима картини тих юних днів: радощів, поривів, мрій, завзяття, науки і трохи „збитків". Пригадую самі початки гімназійного життя, коли батьки привезли мене десятилітнього з недалекого села Смерекова... Я дуже не хотів розставатися з батьками та моїм улюбленим селом і тому заливався гіркими сльозами і біг за возом, що від'їжджав. Я був дуже „прив'язаний" до нашого довкілля в селі, запашного повітря, природи, щебетання пташок, рахкання жаб і до товаришів з села, з якими я залюбки бавився. І навіть з літами, будучи вже у вищих клясах чи потім в університеті у Львові, в мене в серці і далі щеміла сентементальна любов до рідного села та його чарічної романтики. І тому я шукав нагоди аби хоча б на день—два знову поїхати додому і побувати в рідному селі..."

Можна бути певним, що багато з нас, які опинилися далеко поза межами своєї батьківщини, можуть, як кажуть, розписатися обома руками під тим, що вище написав Володимер Боднар про своє село.

Після матури Володимир пробував поступити на медичний факультет Львівського університету, але безуспішно — цьому перешкодив „нумерус клявзус", який тоді застосовували поляки — особливо щодо українців. Але Боднар не здавався. Він попробував щастя в Познані, хоч і там нічого не вийшло — і то навіть не зважаючи на рекомендаційного листа від єпископа Лятошевського до декана медичного факультету Познанського університету.

Обурений польським шовіністичним наставленням до українців, В. Боднар повертається додому, де записується у Львові до Вищої Школи закордонної торгівлі. Одночасно у нього ніколи не послаблювалося замилування до свого улюбленого мистецтва — співу. Тому, крім навчання в торгівельній школі, він також виступає солістом в студентському хорі „Бандурист" під батутою диригента Плешкевича.

На жаль, вибух війни 1939 р. перервав його студії у Львові і після різних пригод він у вересні того ж року опиняється у Відні, де записується на університет та Музичну Академію, студіюючи спів та музику. Крім закінченої музичної школи, в 1943 році одержує диплом з економії, а в 1947 році успішно захистивши десиртацію, одержує ступінь доктора економічних наук.

Правдоподібно успадкувавши добрий голос від свого батька, Володимир Боднар ще від молодечих років мріяв стати співаком. І тому, володіючи широким діапазоном баритону, він з великим успіхом виступав у хорі в Жовкві в сольоспівах. Але потім, опинившись у Відні, саме там, в „центрі музичного життя Европи", розпочинається його багата й успішна діяльність як співака серед вибагливої віденської публіки. Він виступав не тільки як соліст-баритон, але також індивідуально. Виступав поруч або разом з такими славними співаками, як Міро Скаля, Матіяш, Савка Антонович, Стецура, Кирило Цепенда, як диригент, а також нашого славного композитора Андрія Гнатишина.

На жаль, не довго довелося насолоджуватися віденським мистецьким життям. В процесі війни московсько-більшовицька навала все ближче наближалася також до Відня. І саме в той час, коли В. Боднар разом з своїми батьками мав тікати від тієї навали далі на захід, він раптово тяжко захворів. У своїх спогадах він пише: „В 1945 р. я тяжко захворів і тому мене відвезли чомусь не до шпиталя, а до якоїсь пивниці. Пивниця була не опалювана і вікна її з причини бомбової експлозії були повибивані. Як я там прожив 5 тижнів в гарячці 41 градусів за Цельсієм, напів-голодний та без медичних середників — то хіба лише один Бог знає".

Нарешті, В. Боднар виривається з Відня і продовжує далі своє скитання по Европі. Потрапляє в околицю Тиролю, де включається в славний хор „Ватра" під диригентурою проф. Туркевича. З хором успішно концертував по всіх більших містах Швейцарії, південної Німеччини та Австрії. В хорі був солістом. „Це були незабутні дні нашої молодости і запалу", пише він.

1949 рік — переїзд з хористами до Філядельфії, ЗСА. Тут Вол. Боднар знйомиться, а згодом одружується з Любою Гурко — вродливою донькою адвоката та д-ра Івана та Магдалини Гурко. Люба виявилася талановитим майстром мистецького декляматорського слова. Наступного року молоде подружжя переселюється до Клівленду в Огайо, де одночасно із заробітковою працею в банку (включно з посадою керівника філії) д-р Боднар включається також в активне суспільно-громадське та музичне життя. Співав солістом на концертах при різних оказіях, співав у хорах, виступав як соліст в інших містах, як також наспівав власну платівку під заголовком „Тут весни розквітли мої"... Що за чудова річ! Прочитавши його спомини про гімназійні роки в Жовкві та прослухавши в його чудовому виконанні цю пісню, мимоволі приходить на думку — та це ж, напевно, його гімназійні роки в Жовкві викликали в його надхнення створити цю пісню. Платівка була грана в радіопрограмах в Канаді та більших містах ЗСА як також в Австралії та мала дуже прихильні фахові коментарі.

Д-р В. Боднар вже довші роки є членом управи НТШ, кредитівки, першим радним при церкві Покрови св. Богородиці в Пармі, був головою Пластприяту. Дуже похвальним і корисним для нашої спільноти є те, що поруч писання до преси статтей та репортажів на різні теми, він також на хвилях української недільної радіопрограми в Клівленді, директором якої є Степан Зорій, не раз подає добре опрацьовані коментарі на різні актуальні теми міжнародної політики.

Володимир та Люба Боднарі є батьками двох дітей — дочки Ліди, малярки, яка із своїм чоловіком інж. Михайлом Балагутраком проживає в Гюстоні, Тексас, та сина Мирона — лікаря-офтальмолога, який із своєю родиною проживає і працює в недалекому від Клівленду містечку Медіна.

Пишіть і співайте й далі ще багато-багато років, дорогий наш ювіляте!

Д-р Юліян Мовчан